

МЕДИЧНА АКАДЕМІЯ

№ 11 (484)

ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1997 РОКУ
8 червня 2019 року

..... КОНТАКТИ

ТНМУ ЗАПОЧАТКУВАВ ПРОГРАМУ ОТРИМАННЯ ПОДВІЙНИХ ДИПЛОМІВ З ТАШКЕНТСЬКИМ СТОМАТИНСТИТУТОМ

У Тернопільському національному медичному університеті імені І. Горбачевського перебувала делегація з Республіки Узбекистан, зокрема, ректор Ташкентського державного стоматологічного інституту, професор Жасур Різаєв, асистент кафедри факультетської терапевтичної стоматології цього вишу Нодир Азімов, виконавчий директор Асоціації стоматологів Узбекистану Улугбек Мусаєв, директор приватної клініки «Ідеал Стом Клінік» Хайрулла Юлдашев, директор приватної клініки «Фаворит Дент Сервіс» Аскар Хасанов.

Михайло КОРДА, ректор ТНМУ, професор, Жасур РІЗАЄВ, ректор Ташкентського державного стоматологічного інституту, професор

Гості зустрілися з ректором ТНМУ, професором Михайлом Кордою, з яким об-

говорили подальші напрямки співпраці. Йшлося про читання лекцій з актуальних питань стоматології для викладачів, лікарів-інтернів і студентів нашого університету, проведення майстер-класів, розвиток програми академічних обмінів з метою стажування, вивчення новітніх технологій і методик у стоматології та інше.

Найбільшу зацікавленість у представників Узбекистану викликав досвід підготовки медичних сестер у нашому виші. Під час зустрічі було домовлено про запускання програми отримання под-

війних дипломів освітнього рівня «бакалавр» за спеціальністю «Медсестринство». Триває робота щодо розробки дорожньої карти з приводу цієї програми, аби її реалізація стала можливою вже у вересні 2019 року.

Ректор, професор Михайло Корда наприкінці зустрічі запевнив, що ТНМУ й надалі розвиватиме співпрацю з Ташкентським державним стоматологічним інститутом. Нагадаємо, що цей заклад вищої освіти є давнім партнером Тернопільського медуніверситету.

Прес-служба ТНМУ

..... СТУДЕНТИ: ПОГЛЯД ЗБЛИЗЬКА

Богдана ПАЩУК – студентка стоматологічного факультету.

Стор. 5

У НОМЕРІ

Стор. 3

НА ЮВІЛЕЇ В АКАДЕМІКА ІВАНА ГОРБАЧЕВСЬКОГО

Золотими літерами виблискує ім'я нашого видатного краянину, академіка Івана Яковича Горбачевського на скрижалях світової науки. Уродженця Тернопільщини – вченого, громадського діяча шанують у різних куточках світу. Нинішнього травня відзначили 165-річницю з його дня народження. Відбулися урочини й у Карловому університеті в Празі. На святкування запросили керівництво нашого університету. До цього ювілею чеські колеги підготували чимало заходів: міжнародну наукову конференцію, виставку «Іван Горбачевський – учений, педагог, політик».

Стор. 6-8

ПРОФЕСОР ВОЛОДИМИР ГНАТІВ: «ЖОДЕН ХІРУРГ НЕ МОЖЕ ПРАЦЮВАТИ БЕЗ АНЕСТЕЗІОЛОГА»

Висококваліфікований, досвідчений фахівець і надзвичайно добра, чуйна, талановита людина – кажуть про доктора медичних наук, професора, завідувача кафедри анестезіології та інтенсивної терапії ТНМУ Володимира Гнатіва пацієнти, студенти, колеги – лікарі. Вагомим є його науковий доробок. Професор В.В. Гнатів – автор понад 130 публікацій, співавтор трьох монографій, трьох навчальних посібників і мультимедійного компакт-диску, п'яти деклараційних патентів на винаходи та більше двадцяти рацпропозицій.

ВІДБУЛАСЯ ЗУСТРІЧ З ДИРЕКТОРОМ ДЕПАРТАМЕНТУ ЛІЦЕНЗУВАННЯ МОН УКРАЇНИ

Директор Департаменту ліцензування Міністерства освіти та науки України Андрій Шевцов провів 30 травня регіональну нараду-семинар з питань підготовки здобувачів вищої освіти (процедури ліцензування спеціальностей та акредитація освітніх програм) за участю ректорів, проректорів, директорів, заступників керівників закладів вищої освіти Тернополя й області.

Після цього заходу Андрій Гаррієвич побував у Тернопільському національному медичному університеті імені І. Горбачевського, де зустрівся з ректором вишу — професором Михайлом Кордою.

Михайло Михайлович ознайомив директора Департаменту

ліцензування Міністерства освіти і науки України з освітньої діяльності ТНМУ, розповів про досвід дистанційного навчання в університеті та низку міжнародних програм.

15 РОКІВ ТОМУ ВІДКРИЛИ ПАМ'ЯТНИК ІВАНОВІ ГОРБАЧЕВСЬКОМУ

Пам'ятник вченому, академіку Іванові Горбачевському — українському хіміку, гігієністу та епідеміологу, термінографу, громадсько-політичному, освітньому діячу — відкрили в Тернополі 15 років тому, а саме 4 червня 2004 року. Таким чином наукова спільнота Тернопільського національного медичного університету вшанувала пам'ять відомого земляка.

Пам'ятник розташований біля морфологічного корпусу ТНМУ, що на вул. Руській, 12.

Скульптор Олександр Маляр зобразив Івана Горбачевського

в задумі, що сидить на лавці. Архітектор — Руслан Білий.

Пам'ятка монументального мистецтва місцевого значення, охоронний номер 1684.

ТНМУ ЗІБРАВ НАЙКРАЩИХ УКРАЇНСЬКИХ І ЗАКОРДОННИХ СТОМАТОЛОГІВ

Упродовж двох днів у конгрес-центрі НОК «Червона калина» понад 100 кращих лікарів-стоматологів з України та з-за кордону обговорювали актуальні проблеми галузі, ділилися досвідом і приймали низку важливих рішень. Науково-практичну конференцію «Ternopil Dental Summit» удруге зорганізували представники стоматологічного факультету Тернопільського національного медичного університету. Захід відкрив ректор ТНМУ, професор Михайло Корда.

«Приємно, що ця конференція стає традиційною для нашого університету. Переконали, що з кожним наступним роком кількість учасників зростатиме — й Тер-

(Зліва направо): Жасур РІЗАЄВ, ректор Ташкентського державного стоматологічного інституту, професор, Михайло КОРДА, ректор ТНМУ, професор, Давид АВЕТИКОВ, професор Української медичної стоматологічної академії

нополі отримає нову інформацію та досвід, у вас будуть нові знайомства. Цей саміт стане для вас корисним у науковому та практичному аспектах. Бажаю всім продуктивної роботи та приємного часу на гостинній Тернопільській землі», — побажав очільник вишу.

Від імені оргкомітету виступив завідувач кафедри ортопедичної стоматології, професор Петро Гасюк, який зазначив, що конференція є прекрасною нагодою для фахівців стоматології зустрітися й поспілкуватися. Він коротко представив головних доповідачів заходу.

Цього року на конференцію вперше приїхав ректор Ташкентського державного стоматологічного інституту, професор Жасур Різаєв, який представив доповідь «Запальні захворювання пародонта у хворих з метаболічним синдромом».

Доцент Української медичної стоматологічної академії Іван Попович доповів про можливість сучасного адгезивного ши-

нування зубів у хворих з ураженням тканин пародонту.

Про значення біомеханіки дентальних імплантів для практичного лікаря розповів доцент Буковинського державного медичного університету Роман Левандовський.

Професор Української медичної стоматологічної академії Давид Аветіков представив доповідь «Сучасні погляди на діагностику та патогенетичне лікування патологічних рубців шкіри та слизової оболонки порожнини рота».

Учасники конференції заслухали ще низку актуальних доповідей.

Під час заходу також відбулася низка майстер-класів від партнерів. Після їх закінчення учасники отримали відповідні сертифікати.

Як зазначають організатори заходу, розглянуті актуальні проблеми клінічної та експериментальної стоматології сприятимуть впровадженню наукових досягнень та інноваційних технологій у практичну стоматологію.

Петро ГАСЮК, завідувач кафедри ортопедичної стоматології, професор

нополі стане центром стоматологічної наукової та практичної думки. Впродовж двох днів роботи

НОВИЙ ПОСІБНИК З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ РЕПРЕЗЕНТУВАЛИ НА СЕМІНАРІ-НАРАДІ У ЗАПОРІЖЖІ

Завідувачка кафедри української мови ТНМУ Марія Тишківець взяла участь у семінарі-наradі завідувачів і фахівців однопрофільних кафедр «Актуальні проблеми організації навчального процесу з дисципліни «Українська (російська) мова як іноземна» у ЗВО МОЗ України», який відбувся у Запорізькому державному медичному університеті.

Цей захід організовано задля вдосконалення методологічної стратегії викладання дисципліни «Українська (російська) мова як іноземна» на основі новітніх технологій навчання та створення й упровадження у ЗВО МОЗ України вдосконалених навчаль-

них планів і програм, міжкафедральних підручників і посібників.

Під час роботи семінару-наradи учасники обговорили низку важливих питань. Репрезентували також міжкафедральний підручник з дисципліни «Українська мова як іноземна» для англомовних студентів, мовили про змістове наповнення дисципліни, інноваційні технології навчання під час викладання української мови як іноземної та створення навчальних мовних курсів на базі освітніх Інтернет-платформ. Завідувачі й фахівці однопрофільних кафедр України звернули увагу на проблеми та перспективи впровадження

незалежного стандартизованого оцінювання з мови навчання для іноземних студентів ЗВО МОЗ України.

Завідувач кафедри української мови ТНМУ Марія Тишківець представила увазі мовознавців новий навчальний посібник «Українська мова як іноземна» (Тернопіль, 2018), який підготував колектив кафедри нашого університету. Вона наголосила, що це видання відповідає основним вимогам тимчасової навчальної програми для підготовки англомовних студентів у вищих навчальних закладах МОЗ України галузі знань «Охорона здоров'я», затвердженої Централь-

ним методичним кабінетом з вищої медичної освіти МОЗ України 2016 року. Посібник призначений для використання на практичних заняттях і у самостійній роботі студентами-іноземцями першого курсу. Завідувач кафедри звернула увагу на структуру навчального посібника, його тематику, а також зауважила, що матеріал посібника підпорядкований головній меті — забезпечити базову мовленнєво-комунікативну й мовну компетенції чужоземних студентів у побутовій та навчально-професійній сферах. Такий посібник допоможе студентам оволодіти базовими графічними навичка-

ми, засвоїти найважливіші орфографічні, лексичні та граматичні норми української літературної мови, запам'ятати основні мовленнєві формули та синтаксичні структури для вираження необхідних комунікативних намірів у чужомовному середовищі.

Добірку підготовлено за матеріалами прес-служби ТНМУ

Редактор Г. ШОТ
Творчий колектив: Л. ЛУКАЩУК,
Л. ХМІЛЯР,
М. ВАСИЛЕЧКО
Комп'ютерний набір і верстка:
Р. ГУМЕНЮК

Адреса редакції:
46001,
м. Тернопіль,
майдан Волі, 1,
тел. 52-80-09; 43-49-56
E-mail hazeta.univer@gmail.com

Засновник:
ДВНЗ «Тернопільський
національний медуніверситет
ім. І.Я. Горбачевського
МОЗ України»
Індекс 23292

Видавець:
ДВНЗ «Тернопільський
національний
медичний університет
ім. І.Я. Горбачевського
МОЗ України»

За точність
викладених фактів
відповідає автор.
Редакція не завжди
поділяє позицію
авторів публікацій.

Реєстраційне свідоцтво
ТР № 493-93ПР від 24.11.2010,
видане головним
управлінням юстиції у
Тернопільській області

Газета виходить
двічі на місяць
українською мовою.
Обсяг — 3,33 друк. арк.
Наклад — 1000 прим.
Замовлення № 168

Газету набрано, зверстано,
віддруковано у ДВНЗ
«Тернопільський нацмед-
університет ім. І.Я. Горба-
чевського МОЗ України».
46001, м. Тернопіль,
майдан Волі, 1.

ЗАХОДЬТЕ НА НАШ САЙТ: WWW.MEDYCHNA-AKADEMIA.TDMU.EDU.UA ТА НА СТОРІНКУ У FACEBOOK

НА ЮВІЛЕЇ В АКАДЕМІКА ІВАНА ГОРБАЧЕВСЬКОГО

Лариса ЛУКАЦУК

Золотими літерами виблискує ім'я нашого видатного крайнина, академіка Івана Яковича Горбачевського на скрижалях світової науки. Уродженця Тернопільщини – вченого, громадського діяча шанують у різних куточках світу. Нинішнього травня відзначили 165-річницю з його дня народження. Відбулися урочини й у Карловому університеті в Празі.

На святкування запросили керівництво нашого університету. До складу делегації увійшли проректор з лікувальної роботи ТНМУ, професор Степан Запорожан та завідувачка кафедри фармакології з клінічною фармакологією ТНМУ, професорка Олександра Олещук. На чеській землі представників нашого вишу гостинно зустрів директор інституту лікарської біохімії, професор Станіслав Штіпек. До цього ювілею чеські колеги підготували чимало заходів: міжнародну наукову конференцію, виставку «Іван Горбачевський – учений, педагог, політик». Ця експозиція стосувалася життя, наукової й громадської діяльності академіка. Виставку модерували співробітники інституту лікарської біохімії, який заснував Іван Горбачевський.

Як розповів нашому часопису професор Степан Запорожан, урочистості розпочалися з вшанування пам'яті та покладання квітів до могили академіка І. Горбачевського на цвинтарі Святого Матвія у містечку Шарка під Прагою. Вінок і квіти від української держави поклав Надзвичайний та Повноважний Посол України в Чеській Республіці Євген Перебийніс, ректор Карлового університету, професор Томаш Зіма та представники української діаспори. Згодом запрошені побували в бібліотеці інституту лікарської біохімії, де оглянули експозицію з нагоди ювілейної дати.

«Одну із зал прикрашає портрет вченого, автором якого є художниця Ірена Носик – онука Антіна Горбачевського, рідного брата Івана Горбачевського. Також ми мали нагоду торкнутися найбільш раритетного експонату експозиції – робочого стола Івана Яковича, ліворуч якого в первозданному вигляді збере-

лася старовинна гасова лампа, що осяювала нічні години праці великого вченого. Нам дозволили погортати й старовинні книги, наукові журнали XVIII сторіччя, якими користувалися науковці кафедри. Сторінки пожовклі й трохи вибілені часом, але відчуття такі, ніби вчора їх перегортав наш видатний крайнин. Усі цінні реліквії бережно зберігають на полицях окремої шафи працівники кафедри інституту лікарської біохімії. Також в університеті з нагоди ювілею за ініціативою та сприяння ректора Карлового університету Томаша Зіми та професора Станіслава Штіпека зорганізували пересувну виставку про науковий та життєвий шлях Івана Горбачевського, розмістили чимало прижиттєвих світлин нашого відомого земляка.

(Зліва направо): **Степан ЗАПОРОЖАН, проректор ТНМУ, професор, Томаш ЗІМА, ректор Карлового університету, професор**

Відкрити наукову конференцію запросили Надзвичайного та Повноваженого Посла України в Чеській Республіці Євгена Перебийніса. З вітальним словом від ректорату нашого університету виступив професор Степан Запорожан, який передав найщиріші вітання з України – батьківщини українського вченого Івана Горбачевського. Зокрема, від ректора, професора Михайла Корди та від усього багатотисячного колективу Тернопільського національного медичного університету імені І.Я. Горбачевського. Особливі слова подяки Степан Запорожан висловив ректорату Празького Карлового університету за запрошення взяти участь у святкуванні урочистостей з нагоди 165-річниця від дня народження Івана Яковича Горбачевського.

«Життя великого українця Івана Горбачевського тісно пов'язане з Прагою та Вашим університетом з 1883 року, – зазначив Степан Запорожан. – У Карловому університеті Іван Горбачевський пройшов шлях від

Біля могили академіка Івана Горбачевського. (На передньому плані, праворуч) Надзвичайний та Повноважний Посол України в Чеській Республіці Євген ПЕРЕБІЙНІС

професора лікарської хімії до декана лікарського факультету, а згодом – ректора університету. 1917 року професор Горбачевський стає першим в історії Австро-Угорської держави українцем, міністром народного здоров'я.

Неоціненний його науковий вклад у розвиток лікарської хімії та біології, неорганічної хімії, судової експертизи. Хоча все своє життя Іван Горбачевський провів за межами України, він залишався до кінця своїх днів щирим і свідомим патріотом України.

Пишаємося багаторічною співпрацею з Карловим університетом в Празі з обміну досвідом роботи в науковій сфері, навчання та культурі. Нам радісно з того, як пошановують у вашому університеті та в усій Чехії пам'ять про велику та світлу людину, українця, вченого, професора Івана Горбачевського.

Привітав учасників зібрання ректор Карлового університету, професор Томаш Зіма.

Науково-практична конференція стосувалася життєвого шляху академіка Івана Горбачевського та його вкладу в розвиток світової науки – біохімії, токсикології, фармакології, судової медицини та гігієни. Як про непересічну особистість мовив про Івана Горбачевського професор інституту медичної біохімії Станіслав Штіпек: «Професор Горбачевський справді був винятковою особистістю. Чехи, українці, австрійці можуть йому щиро подякувати. Іван Горбачевський у своїй лабораторії синтезував сечову кислоту. Це був величезний прогрес, що має значення й тепер, адже без хімії нині не обійдеться жодна лікарська галузь. Іван Горбачевський – автор багатьох наукових праць, зокрема, він серед перших зайнявся упорядкуванням номенклатури хімічних елементів. Цій темі присвячена праця «Увага о термінольогії хемічній», яку перевидали українською мовою, а також склав двотомний підручник з «Органічної хімії» (1924 р.)».

Завідувачка кафедри фармако-

логії з клінічною фармакологією, професорка Олександра Олещук виступила з англійською доповіддю «Іван Горбачевський та Україна». Доповідка висвітлила громадську діяльність вченого та його зв'язки з Україною. Виступ ректора Томаша Зіми був присвячений науковим досягненням Івана Горбачевського в різних наукових вимірах, зокрема, біохімії, токсикології, фармакології.

«Чеські колеги згадують Івана Горбачевського з особливою шанобливістю, бережно охороняють усі надбання великого вченого, – розповідає професорка Олександра Олещук. – Вдячні йому й прості мешканці Чехії за те, що врятував тисячі життів від страшної хвороби – черевного тифу. В лекційній залі інституту біохімії, який він заснував, є портрет великого вченого. На його рідній кафедрі в кабінеті професора Штіпека збереглося єдине портретне зображення, написане ще за життя академіка. З картини в серйозній задумі споглядає на нас у поважних літах Іван Горбачевський. Здається, що це полотно не підвладне часові, як і його науковий авторитет».

На завершення наукової конференції ректор Карлового університету Томаш Зіма презентував гостям оновлений варіант прижиттєвих наукових робіт

Івана Горбачевського, присвячених біохімії, неорганічній та органічній хімії, які друкували в періодиці тих часів. Оцифрований та перевиданий матеріал вилився у сучасне чотиритомне видання. Цей фоліант фундаментальних праць вченого в трьох примірниках ректор Карлового університету люб'язно подарував науковцям нашого вишу.

«Тішить, що на урочинах, присвячених 165-річниця з дня народження академіка Івана Горбачевського, були присутні представники української діаспори, молоді вчені з України, які вирішили обрати науковий шлях нашого видатного крайнина, – зауважує професор Степан Запорожан. – Його ідеї вони зреалізують у новому, сучасному вимірі, в наукових лабораторіях Карлового університету».

Щодо співпраці та дружніх стосунків наших університетів, то вони й надалі розширюватимуть свої обрії. Цього року очікують студентів 2 медичного факультету Карлового університету для участі в міжнародних літніх студентських школах на базі навчально-оздоровчого комплексу «Червона калина». Під час візиту також розширили угоду про проходження виробничої практики студентів наших вишів на клінічних базах Карлового

Олександра ОЛЕЩУК, професорка ТНМУ

університету та Тернопільської університетської лікарні наступного року. Співробітництво в науковому вимірі буде й надалі. Наші науковці побували й на клінічних кафедрах, їх цікавила діяльність і система функціонування, зокрема у вивченні терапевтичних, хірургічних, неврологічних та інших дисциплін. Степан Запорожан та Олександра Олещук також відвідали симуляційний центр у Карловому університеті, де поцікавилися методикою та програмами симуляційного навчання студентів другого курсу.

ДЕЯКІ ФАКТИ З БІОГРАФІЇ АКАДЕМІКА І. ГОРБАЧЕВСЬКОГО

31 жовтня 1881 року Іван Горбачевський одружився з Емілією Білінською з села Баворове (Баворів), що неподалік Тернополя. Емілія народилася 28 лютого 1858 р., як і Іван Горбачевський, у родині греко-католицького священника. У шлюбі мали дві доньки.

Донька Ольга народилася 30 серпня 1883 року. Була одружена з Василем Костівим. Померла 21 червня 1959 року.

Донька Марія народилася 4 червня 1885 року, незаміжня, померла 13 вересня 1979 року. Після розпаду Австро-Угорщини Іван Горбачевський повернувся до Праги. 1924 року йому надали громадянство Чехословацької Республіки.

ДЕЙЛ ШУМКА: «РОБИТИМУ ВСЕ ДЛЯ ТОГО, ЩОБ І НАДАЛІ ПІДТРИМУВАТИ УКРАЇНСЬКУ МОЛОДЬ»

Нещодавно засновники добродійного фонду стипендії імені Шумки в Едмонтоні (Канада) мали можливість ознайомитися з діяльністю Тернопільського національного медичного університету імені І. Горбачевського. До вишу завітали Андрє Шумка, Дейл Шумка, Марні Шумка.

Делегація з Едмонтону в рамках свого перебування в ТНМУ зустрілася з ректором, професором Михайлом Кордою. Під час зустрічі йшлося про досягнення, проекти та плани нашого закладу вищої освіти, умови надання стипендії імені Шумки в подальшому.

Також гості мали змогу відвідати навчально-науковий інститут медсестринства, ознайомитися зі звітом про надання стипендії минулими роками, поспілкуватися зі стипендіатами та студентами з Канади, які перебували в нашому університеті в рамках програми академічних обмінів.

Нагадаємо, що кілька років тому в навчально-науковому інституті медсестринства ТНМУ започаткували надання стипендій від громадян Канади українській молоді за досягнення в навчанні. Цього року молоді люди вже вчетверте отримують фінансову мотивацію для навчання й удосконалення в обраному фаху. Під час офіційного візиту у липні 2017 року інструкторка-методистка кафедри медсестринських наук Університету Мак-Юена Христина Шумка запропо-

Дейл ШУМКА (третій праворуч) під час зустрічі з ректором ТНМУ, професором Михайлом КОРДОЮ

увала підтримати кращих студентів, які здобувають фах медичної сестри. Це пов'язано з тим, що батько її чоловіка — родом з України. В такий спосіб родина виявила бажання зробити особистий внесок у розвиток талановитої молоді. Критерії добору стипендіатів визначили канадські колеги.

Дейл Шумка поділився враженнями від перебування в Тернополі та ТНМУ: «Приїхали ми сюди тому, що наша невістка, яка є викладачем в Університеті Мак-Юена в Едмонтоні, була тут кілька разів. У неї залишилися позитивні враження про ваш університет і місто. Саме в той час, коли вона повернулася від вас, я займався дослідженням свого коріння з боку мого батька. Його родина

емігрувала з Тернопільщини 1908 року. Дуже велика кількість емігрантів була тоді саме з України та Польщі. Канада — велика країна й потребувала людей та робочої сили. На жаль, я нічого не зміг знайти в записках і метриках про своїх родичів. Дід з бабою по маминій лінії емігрували ще раніше — 1898 року. Не мав також успіху в дослідженні маминого родоводу. Мені було приємно почути позитивні відгуки Христини про Тернопіль».

Свого часу родина Дейла Шумки співпрацювала з університетом у Калгарі на добродійній основі. Вони фінансово підтримували факультет, на якому навчалися майбутні медсестри. Тоді в родині виникла ідея у такий же спосіб співпрацювати з

Тернопільським національним медичним університетом.

«Сьогодні наш візит є підтвердженням того, що ця ініціатива є успішною. Ми зустрілися зі студентами, які отримали іменну стипендію. Мені важливо було бачити їхні обличчя та щасливі очі. Зрозуміли, що ця робота є продуктивною. І надалі продовжуватимемо цю співпрацю. Навіть, якщо нас не стане, то наші діти й онуки розвиватимуть цю діяльність. Знали, що тут все добре налагоджено. Та, приїхавши сюди, в цьому переконалися. Я також зустрівся зі студентами з Канади, які перебувають у вас на стажуванні. Вони дуже задоволені, що мають можливість бути тут. Вони мають багато енергії, готові працювати й розвиватися», — додав гість з Канади.

Дейл Шумка зазначив, що надання стипендії українським студентам — це його внесок на знак подяки й удячності своїй родині, члени якої багато років тому були народжені в Україні. За словами пана Дейла, він і його сім'я багато подорожують. На запитання про теперішнє та майбутнє України, відповів, що на прикладі Львова побачив, що це місто перебуває на межі того прориву, який зробила Польща. Йому приємно бачити народження нової України. На його думку, наше суспільство перебуває на початковому етапі свого розвитку, але це дуже цікавий період. Дейл Шумка висловив сподівання, що цей розвиток буде

Дейл ШУМКА

стрімкий — і через п'ять років під час наступного візиту він уже не впізнає країну.

Наступного дня після відвідин ТНМУ делегація з Канади поїхала до рідного села своїх пращурів — села Угрин Чортківського району.

«Я дуже м'якосерда людина. Дуже хочу пройтися тією дорогою, якою ходив мій батько. Хочу побачити небо, яке бачив він. Тоді був Радянський Союз — і ніхто з нас не міг приїхати сюди. Лише нещодавно з'явилася така можливість. Дуже хочу, щоб Україна зростала й розвивалася. Хочу приїжджати сюди частіше та бачити цей розвиток. Я вірю в це! Будьмо оптимістами — і все буде гаразд», — запевнив Дейл Шумка.

Яніна ЧАЙКІВСЬКА

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ

ТЕРПОЛЯНИ ПРЕДСТАВИЛИ КНИГУ «УВІЙТИ В РІЧКУ»

Учасниками науково-краєзнавчої студії «Терполяни» є студенти та викладачі майже всіх факультетів нашого університету. Нещодавно вони разом з гостями зібралися в затишній залі наукової університетської бібліотеки, щоб поділитися своїми враженнями та думками.

Староста студії — студентка медичного факультету Діана Кошовська привітала всіх присутніх. Відтак оголосила українську пісню «Гей, козаче, гей, соколе», що прозвучала не лише в

українському виконанні, а й польською мовою, якою вітав присутніх у залі Мікош Хуберт від факультету іноземних студентів. Вітальне слово мала й Марія Сокач, яка є співорганізатором фестивалю лемківської культури в м. Ждиння (Польща).

Музичні дарунки приймали від солістів Тернопільської обласної філармонії.

Естафету вітань продовжив заступник голови м. Тернополя Леонід Бицюра, передавши «терполянам» грамоти та слова вдяч-

Леонід БИЦЮРА, заступник голови м. Тернополя

ності. Грамоти отримали студенти медичного факультету: Зоряна Бринз, Тетяна Опер, Світлана Веремчук та Інна Вегера; факультету іноземних студентів: Марія Сокач і Марина Вищук, представник стоматологічного факультету Назар Шаптала.

Усі були приємно вражені співом хористів Тернопільського національного медичного університету.

Ведуча дійства передала слово авторам книги «Увійти в

річку» Леонідом Кравчуку. Він, зокрема, зазначив, що це видання присвячене студентам і викладачам нашого університету.

З вітальним словом виступив радник Міністерства інфраструктури України Іван Садовник, поет Володимир Барна та інші. В залі панувала урочиста та творча атмосфера.

Терполяни висловлюють ширі слова вдячності адміністрації університету за всебічну підтримку

науково-краєзнавчої діяльності студентів і викладачів та особливо — видавництву «Укрмедкнига» в особі Любові Василівні Логін за плідну й систематичну співпрацю з науково-краєзнавчою студією. Свідомі того, що ще не одну спільну книгу побачать читачі.

Діана КОТОВСЬКА, студентка медичного факультету, староста студії «Терполяни»

БОГДАНА ПАЩУК: «МАЮ ВЕЛИКЕ ПРАГНЕННЯ СТАТИ ПРОФЕСІОНАЛОМ СВОЄЇ СПРАВИ»

До вступу на стоматологічний факультет ТНМУ ім. І.Я. Горбачевського Богдана Пащук з відзнакою закінчила Луцький базовий медичний коледж. Тепер дівчина здобуває вищу медичну освіту. Позаду три роки навчання в університеті, а в планах – успішно завершити навчання у виші й стати добрим фахівцем. До редакції Богдана завітала після складання інтегрованого тестового іспиту «Крок-1» й була в гарному настрої.

– Результатом іспиту задоволені?

– Так. З усіма тестовими завданнями, частина яких була англійською мовою, я впоралася. Чи хвилювалася перед іспитом? Так. Мабуть, немає студента, який би не хвилювався перед черговим заліком чи іспитом, та водночас я була впевнена в

своїх силах, бо готувалася до «Кроку» інтенсивно й заздалегідь.

– Яка ваша перша медична освіта?

– Фельдшер. Коли подавала документи до ТНМУ, пріоритетом номер один вказала спеціальність «стоматологія», бо цей фах подобався мені ще більше. Вперше зацікавилася стоматологією в 7 класі, побувавши в клініці й побачивши ювелірну роботу лікарів. Пацієнти приходили із зубним болем, а виходили – з посмішкою. Коли ж люди усміхаються, отже, вони радіють життю. Це ж важливо, правда? В медичному коледжі навчалася за спеціальністю «лікувальна справа», а, отримавши диплом молодшого спеціаліста, здійснила свою давню мрію – вступила на стоматологічний факультет ТНМУ. Батьки мій вибір підтримали, бо для них було важливо, щоб я обрала фах до душі.

– Раніше в Тернополі бували?

– Ні. Вступати до ТНМУ порадили знайомі, колишні студенти, які розповідали про високий рівень викладання в альма-матер і відмінну матеріальну базу. Документи подавала також до медуніверситетів у Львові, Києві, Чернівцях і скрізь була в списках рекомендованих до зарахування. Але перший пріоритет – ТНМУ. Люблю свій університет, люблю Тернопіль з його величезним озером і мальовничими парками.

– У ТНМУ працюють різноманітні студентські наукові гуртки, а, отже, є можливість спробувати свої сили в науковій діяльності. Вам це цікаво?

– Так, я є членом студентського наукового товариства. Під керівництвом кандидата медичних наук Ірини Михайлівни Галабійської написала наукову роботу з мікробіології «Дослідження спірограм у пацієнтів з бронхіальною астмою». Її надрукували в збірнику матеріалів Міжнародного медичного кон-

гресу студентів і молодих вчених, що відбувся торік.

– Навчання в медуніверситеті – це наполеглива праця. Але й відпочивати треба. Які плани на літо?

– Після сесії в мене виробнича практика, яку проходитиму в одній з приватних стоматологічних клінік Луцька, а в серпні, можливо, здійсню свою мрію побувати в Італії, побачити Рим, Флоренцію.

– Чому саме Італію?

– Я там ще не була.

– В яких країнах вже побували?

– В Польщі та її столиці Варшаві, Іспанії (Мадрид), Португалії (Лісабон). У Туреччині відпочивала.

– Де сподобалося найбільше?

– В Іспанії, хоча кожна країна цікава по-своєму. Але жити там, на чужині, не хочу. Україна – чудова країна й після кожної поїздки за кордон я люблю її дедалі більше.

– Що читаете на дозвіллі?

– Різні книги. Охоче відвідую книжкові крамниці й зазвичай залишаю там досить велику суму. Серед нещодавніх надбань – «Психологія впливу» Роберта Чалдіні. Вважаю, її варто прочитати кожному. Всім, хто планує пов'язати власне життя з медициною, раджу познайомитися із «Записками юного лікаря» Михайла Булгакова та «Історіями про життя, смерть і нейрохірургію» Генрі Марша. До улюблених авторів належить також Пауло Коельо. Його сповнені глибоким філософським змістом твори читаються на одному диханні. Моя улюблена цитата – рядок з роману Пауло Коельо «Алхімік»: «Якщо ти чогось хочеш, весь всесвіт сприятиме тому, щоб бажання твоє збулося».

– Яке ж ваше велике бажання?

– Стати професіоналом своєї справи.

Лідія ХМІЛЯР

ДІЗНАЛИСЯ ПРО ЖИТТЯ ТА ЦІКАВІ ТРАДИЦІЇ ПОЛЯКІВ

Студенти факультету іноземних студентів ТНМУ з доценткою кафедри іноземних мов Мар'яною Сокол відвідали захід, присвячений святкуванню Днів Європи в Україні, що відбувся в Тернопільській обласній бібліотеці для молоді. У секторі мистецтв зорганізували зустріч-діалог студентів, які є мешканцями країн-членів Євросоюзу.

У невимушеній атмосфері порівняли особливості життя та побуту в Україні й Польщі, а також дізналися про цікаві традиції інших країн.

Міхал Нітонь розповів про особливості навчання у вищих закладах Польщі. У більшості випадків навчальний рік складається з тридцяти тижнів навчального курсу. Щотижня студенти мають майже тридцять годин занять. Навчальний рік поділений на два семестри: осінній та весняний. Осінній семестр починається на початку жовтня й має зимову екзаменаційну сесію. Весняний семестр триває із середини лютого до середини червня й завершується літньою екзаменаційною сесією. Студенти сільськогосподарських і низки технічних вишів часто мають улітку виробничу практику. Навчання відбувається

у формі лекцій, уроків, семінарів, лабораторних робіт і дискусій.

Зофія Ангарська описала деякі особливості Польщі, а саме, що її громадяни пишуться своєю країною, плекають свою мову, культуру й традиції. Деякі все ще в змозі натхненно станцювати мазурку або полонез, а знанням народних пісень блисне кожен третій. Найбільшою цінністю для поляків є сім'я. На другому місці – робота. Потім йдуть релігія, політика, відпочинок, друзі. Співвітчизники Зофії люблять вітати один одного. Можете вимовити слово «czeszc» («czesc»), що по-польськи означає «привіт», та й використання

всіма відомого «hello» нікого не введе в оману. При зустрічі слід потиснути людині руку. Вам обов'язково присвоять титул «пан» або «пані», обійтися без яких просто-таки не можна, доки офіційно не перейдете на «ти».

Марія Курек поділилася власними враженнями від файного міста Тернопіль та України зокрема, а також розповіла, чому саме обрала нашу країну для здобуття освіти.

Ягелка Войцех порівняв традиції України та Польщі. Зазначив, що, звичайно, невід'ємною частиною культури Польщі є свята. Свят у Польщі більше, ніж достатньо. Поляки – католики, і більшість свят у них релігійні.

Серед найповажніших, звичайно, Різдво та Воскресіння. Крім того, тут відзначають Успіння Пресвятої Діви Марії, Зелені свята, День трьох королів та ін. Серед найвідоміших державних свят – День державного прапора, День Конституції, День праці. Поляки всі великі свята відзначають у колі сім'ї. У святкові дні крамниці в Польщі не працюють, навіть розважальні центри й кав'ярні можуть бути зачинені.

У заході брали участь також і студенти медичного коледжу та лицеїсти Тернополя. Запрошеним гостем була Шакіта Біллі – волонтер Корпусу Миру зі США.

Інформацію надала кафедра іноземних мов

ОБ'ЄКТИВ

(Зліва направо): Іванка ОСАДЧУК, Наталія ДУМАНСЬКА, Аліна ЦАПОК, студентки медичного факультету

Фото Миколи ВАСИЛЕЧКА

ЗОРГАНІЗУВАЛИ СПОРТИВНИЙ ФЕСТИВАЛЬ

Другий спортивний фестиваль зорганізували представники Асоціації студентів Нігерії Тернопільського національного медичного університету імені І.Горбачевського. Понад 130 юнаків і дівчат змагалися за призові місця у настільному тенісі, футболі, баскетболі, бадмінтоні та волейболі.

Після того, як відбулися всі фінальні ігри з різних видів спорту та були визначені всі переможці, Асоціація студентів Нігерії зорганізувала вечір нагород.

У змаганнях з настільного тенісу серед 15 учасників переміг Роман Пінчук. Акінлейд Омобайо Абдулсалам зайняв друге місце, третім був Юніс Махмуд Елбаз.

У футбольних баталіях взяли участь понад 60 студентів, в яких перемогли представники Ліберії.

Студенти з Нігерії вибороли друге місце, а третє – з Гани. Зазначимо, що організаторам вдалося зібрати жіночу збірну з футболу. Сподіваємося, що це стане традицією, аби дівчата мали можливість позмагатися у цьому виді спорту.

У баскетбольному турнірі взяли участь чотири команди. У фіналі команда нігерійської асоціації на чолі з Юсуфом Олуватобі Еммануелем перемогла команду, яку очолював Мілош Крауський.

В іграх з бадмінтону цього року були подвійні переможці. Ними стали Пранджал Дхандіч, який посів перше місце в одиночних змаганнях, і Дхірадж Верма виграв друге місце. Разом в одній команді у парних змаганнях вони вибороли пер-

ше місце. На третьому місці в одиночних змаганнях був Алі Сахалам. Друге місце в парних поєдинках здобули Кушал і Чаїтанія. Третє місце виграли Мохіт Кумар і Саум'я Агравал.

Команда студентів з Індії стала переможцями у волейболі.

Майже всі події відбулися в спортивному комплексі Тернопільського національного медичного університету. Грошові призи, медалі та трофеї вручили переможцям доцент Аліна Вольська та доцент Олена Покришко, які відвідали вечір нагород. За друге та третє місця студенти також отримали медалі та дипломи.

Спортивний фестиваль, який організувала Асоціація студентів Нігерії, очолив Акінладе Омобайо Абдулсалам. У цих змаганнях були представлені такі країни, як Нігерія, Гана, Індія, Ліберія, Кенія, Польща, Єгипет, Зімбабве, Україна, Екватор та інші.

Прес-служба ТНМУ

Висококваліфікований, досвідчений фахівець і надзвичайно добра, чуйна, талановита людина – кажуть про доктора медичних наук, професора, завідувача кафедри анестезіології та інтенсивної терапії ТНМУ Володимира Гнатіва пацієнти, студенти, колеги – лікарі. Вагомим є його науковий доробок. Професор В.В. Гнатів – автор понад 130 публікацій, співавтор трьох монографій, трьох навчальних посібників і мультимедійного компакт-диску, п'яти деклараційних патентів на винаходи та більше двадцяти рацпропозицій. Редакція «Медичної академії» запросила Володимира Володимировича до нашої «Вітальні», аби докладніше розпитати його про життєвий шлях та професійну діяльність, цікаві випадки з лікарської практики й захоплення, не пов'язані з медициною.

ЛІКАР У ДРУГОМУ ПОКОЛІННІ

– Володимире Володимировичу, ваш батько Володимир Іларіонович 40 років працював районним хірургом у Монастириську, тож, мабуть, зацікавлення медициною до вас прийшло не випадково. Яким пригадується вам ваше дитинство?

– Я народився в селі Гончарівка Монастириського району. Гончарівкою його назвали слушно, бо тутешня земля багата на поклади якісної глини, з якої здавна місцеві майстри виробляли посуд та інші гончарні вироби. З Гончарівки родом моя мама, а тато – із сусіднього села Слобідка-Горішня, де у нас велика родина і в третини мешканців прізвище Гнатів.

Про своє дитинство та студентську юність, сім'ю й родину, про

Володимир ГНАТІВ – випусник Івано-Франківського медінституту (1977 р.)

роботу в лікарні тато пізніше написав книгу «Спогади та роздуми хірурга», яка вийшла у тернопільському видавництві «Підручники і посібники» 2015 року. В ній, зокрема, він згадує, як 1939-41 року на їх обійсті в Слобідці-Горішній, у підвалі, облаштованому під коморою, діяла підпільна друкарня ОУН. Надруковані тут листівки зв'язкові розносили селами. Тато був членом молодіжної організації «Юнацтво ОУН» і за потреби підміняв зв'язкових. За це йому подарували один з перших надрукованих документів – Акт відновлення Української держави, проголошений в окупованому німецькими військами Львові 30 червня 1941 року. Батько зберігав його тривалі роки, доки

папір від часу не зотлів. Цікавими є також спогади про батькового двоюрідного брата Захарія, провідника ОУН Тлумацького, Галицького та Надвірнянського повітів Станіславської округи. 1943 року Захарія заарештувало німецьке гестапо. В Аушвіці (Освенцім) він сидів разом з братами Степана Бандери, які загинули в цьому концентраційному таборі. Захарій дивом вижив. Родина довідалася, що він живий лише після розпаду СРСР. Під час зустрічей Захарій багато розповідав мені про своїх товаришів – Степана Бандеру, українського ідеолога Лева Ребета, Ярослава Стецька. Показував фотографії.

ПРОДОВЖИВ РОДИННУ ТРАДИЦІЮ

– Кажуть, приклад батьків – кращий учитель. Ваш батько – хірург. А мама?

– Мама – педагог. Після 3 курсу батько працював фельдшером у селі Високе, а мама вчителювала в сусідньому Підлісному. Тоді й познайомилися. Побралися 1950 року. Я був молодшою дитиною в сім'ї. Старша на півтора року сестра Віра закінчила Івано-Франківський медуніверситет (на той час – інститут). Вона лікарка-педіатр.

– Ви теж подали документи до Івано-Франківського медінституту, продовживши родинну традицію.

– Так, своє майбутнє я пов'язував винятково з медициною. Монастириську школу закінчив із золотою медаллю та успішно склав вступні іспити. До слова, в школі я дуже любив уроки літератури, а твори писав найкраще й учителька зачитувала їх як приклад. На

Володимир ГНАТІВ з гуртом мисливців на полюванні (1980 р.)

Професор Володимир ГНАТІВ:

творчому конкурсі серед школярів Тернопільської області мій нарис, який я написав за півтори години, посів перше місце. Загалом художня література зіграла дуже важливу роль у формуванні моєї особистості. Книги люблю відколи вперше прочитав «Робінзона Крузо» Даниїла Дефо, а було це в другому класі. Навчаючись у школі, всіх класиків перечитав. Економів гроші, які батьки давали на шкільні сніданки, щоб купити книжку улюбленого Джека Лондона. І нині книга в моєму житті має велике значення.

– Серед багатьох лікарських спеціальностей у студентські роки вас насамперед вабила...

– ... хірургія. Я хотів стати хірургом, як батько. Після 3 курсу під час виробничої практики дні й ночі проводив в Монастириській районній лікарні. Асистував під час операцій, робив перев'язки пацієнтам. Керівником моєї виробничої практики був талановитий викладач, випускник Тернопільського державного медичного інституту Анатолій Іванович Паламарчук і його поради сприяли моєму професійному становленню. Тому почувався розчарованим, коли після 6 курсу отримав скерування в Луцьку обласну лікарню для проходження інтернатури з ане-

стезіології. Дві доби шукав у Луцьку житло, бо місцем у гуртожитку інтернів тоді не забезпечували. Ходив, розпитував місцевих мешканців, де можна винайняти кімнату. Якось на одному з подвір'їв побачив дідуся, який перебрив і розкладав в тіні ромашку лікарську. Слово за словом... В розмові я згадав латинську назву рослини й з'ясувалося, що мій співрозмовник добре знав латинську мову та загалом – людина високоосвічена. Гервасій Кинсицький – так звали старенького – запропонував мені поселитися в нього до завершення інтернатури. Ми стали добрими друзями. Попри поважний вік (на час нашого знайомства чоловіку виповнилося 86 років), він зберіг ясну пам'ять і проникливий розум. Йому було 26,

коли в Росії стався жовтневий переворот, і Гервасій Йосипович багато розповідав мені про події того часу, про напад більшовиків на Україну та про організовані комуністичним режимом голодомори. Надзвичайно цікавий співрозмовник з величезним життєвим досвідом, мудра й добра людина – таким він залишився в моїй пам'яті.

«АНЕСТЕЗІОЛОГІЯ СТАЛА МОЇМ ПОКЛИКАННЯМ»

– З любов'ю та повагою згадую обласного анестезіолога Володимира Стадницького, під керівництвом якого проходив інтернатуру в Луцькій обласній лікарні. Володимир Петрович був висококваліфікованим лікарем і справжнім українським інтелігентом з особливим талантом доб-

ра, людяності. Розповім про такий випадок. Зателефонувала в розпачі мешканка сусіднього з лікарнею будинку: «Батько помирає». І справді, у чоловіка стався обширний інфаркт міокарда, його серце зупинилося, це був той випадок, коли медицина безсила. Донька не тямала себе з горя та не знала, що їй робити. Втрощ – Володимир Петрович, я і ще один лікар-інтерн – обмили покійного, переодягнули в чистий одяг і поклали на катафалк, який зробили зі столів. «Тепер можете кликати сусідів і знайомих попрощатися з померлим», – сказав Володимир Петрович заплаканий жінці. Співчутливий до людського горя, він допомагав усім, хто потребував уваги та підтримки, власним прикладом навчаючи, що доброта, милосердя – невід'ємна складова лікарської професії. Моя зацікавленість анестезіологією зростала з кожним днем роботи під керівництвом Володимира Петровича. Я наче заново відкривав для себе цю лікарську спеці-

Володимир ГНАТІВ під час роботи у Харківській міській лікарні №2 (1984 р.)

альність, усвідомлюючи її суть. І саме вона стала моїм покликанням. Анестезіологію справедливо називають найбільш інтелектуальною лікарською спеціальністю. Бо будь-який вузький спеціаліст займається патологіями одного профілю, натомість анестезіологи лікують усіх важкохворих, незалежно від діагнозу, і мусять добре знати і токсикологію, і пульмонологію, ендокринологію, неврологію і т. д. Це професія, що охоплює майже всі галузі медицини. Я ходив на операції, на денні й нічні чергування в лікарні та за період інтернатури провів майже 500 анестезій. Вільний же час віддавав різномісним захопленням: навчився їздити на автомобілі та склав іспити на права, ходив на балні танці й на річку Стир – плавати, долучився до товариства місцевих «моржів».

«ЖОДЕН ХІРУРГ НЕ МОЖЕ ПРАЦЮВАТИ БЕЗ АНЕСТЕЗІОЛОГА»

Після інтернатури мав скерування на роботу до Луцької районної лікарні, проте вдалося домогтися переведення в Монастирську районну лікарню, де не було анестезіолога. Почав працювати. Невдовзі сюди в критичному стані привезли молодого чоловіка. Його матір нетямилася з горя. «Він у мене вже четвертий», — голосила вона. Троє старших синів жінки трагічно загинули, а тепер ось наймолодший — у стані клінічної смерті через отруєння хлорофосом. Я був біля нього увесь час — з ранку до вечора, роблячи все можливе для порятунку чоловіка. І його стан нормалізувався. Смерть відступила. Того ж дня ще одного пацієнта вдалося буквально витягнути з того світу. Банальне отруєння алкоголем, та під час транспортування в пацієнта запався корінь язика, перекривши дихальні шляхи. Чоловіка привезли вже синьо-чорним, але його теж удалося врятувати. Через кілька днів, стоячи в черзі за молоком, почув розмову місцевих мешканців про те, що «в нашій лікарні з'явився лікар, який витягує людей з того світу». Мене, 24-річного, охопило почуття гордості.

Місяць попрацював — поїхав до обласної лікарні до Тернополя, оволодів навичками катетеризації магістральних судин. Цей метод лікування дозволяє рятувати життя дітей до року. Розробив та запровадив в Монастирській ЦРЛ низку раціоналізаторських пропозицій та удосконалив медичної апаратури. Дихального апарату лікарня не мала (придбали його трьома роками пізніше), тому я змонтував портативний дихальний апарат для новонароджених і повітровід для виконання штучної вентиляції легень при неможливості заінтубувати хворого. Розробив також систему для заправ-

Люди потрапляли до лікарні з найрізноманітнішими захворюваннями й дуже часто оперувати потрібно було негайно. В Монастирській ЦРЛ я пропрацював сім років, проводячи анестезіологічні забезпечення (наркози) та інтенсивну терапію хворим при всіх ургентних і планових операціях. Про найцікавіші випадки зі своєї лікарської практики нині розповідаю студентам.

«МОЇ СПОГАДИ ПРО ХАРКІВ ДУЖЕ ТЕПЛІ»

— Вступ до клінічної ординатури на кафедрі анестезіології та реанімації Українського інституту удосконалення лікарів зі спеціальності «анестезіологія» 1984 року став початком нового етапу вашого життя. Розкажіть про нього докладніше.

— 1983 року я поїхав до Харкова на курси, зорганізовані на базі Українського інституту удосконалення лікарів. На кафедрі анестезіології та реанімації, яку очолював професор Валентин Андрійович Аркатов, відбувалися попередні захисти кандидатських дисертацій і один з дисертантів представив дихальний апарат, який сам розробив. Це спонукало мене поділитися власними напрацюваннями. Професор Аркатов схвалив всі чотири мої розробки дихальних апаратів, і, запросивши вступати до клінічної ординатури, запропонував тему для кандидатської дисертації. Вона стосувалася інтенсивної терапії при гострих отруєннях.

Так розпочався «харківський» період мого життя й робота в центральній районній лікарні Московського району Харкова. Це був величезний триповерхово-

Володимир ГНАТІВ і клінічний ординатор Борис ОЛІЙНИК (м. Харків, 1985 р.)

щороку проходило до півтори тисячі хворих з гострими отруєннями. В складі лікарні функціонувало також відділення проктології, нейрохірургії, акушерства та гінекології, неврології, інші. Забезпечуючи цілодобове чергування в ургентні дні, лікарня обслуговувала мільйон мешканців. Я навчався в клінічній ординатурі, працював на півтори ставки лікарем і писав кандидатську дисертацію. Після лікарняних чергувань йшов у бібліотеку та працював там до закриття, додому повертався зі столом потрібної літератури, робив виписки, наступного дня книги відносив назад і брав нові. Під час навчання в інтернаті розробив спосіб діагностики гіпоксії, який запатентував 1991 року, дослідивши як і на якому етапі порушується

надходження кисню в організм, перехід його в кров, зв'язування з гемоглобіном, транспортування серцево-судинною системою та споживання організмом. Газовий аналіз крові проводив на апараті Сеченова-Ван-Слайка, який привіз з міста Клина Московської області, а за реактивами їздив до Луганської області. Результати проведених досліджень лягли в основу спочатку моєї кандидатської, а потім і докторської дисертації. До слова, 1995-го, коли я вже працював в Тернополі, таку ж методику діагностики гіпоксії запропонували данські науковці, але зробили це на чотири роки пізніше.

Володимир ГНАТІВ серед однокурсників на зустрічі випускників (1997 р.)

ся надходження кисню в організм, перехід його в кров, зв'язування з гемоглобіном, транспортування серцево-судинною системою та споживання організмом. Газовий аналіз крові проводив на апараті Сеченова-Ван-Слайка, який привіз з міста Клина Московської області, а за реактивами їздив до Луганської області. Результати проведених досліджень лягли в основу спочатку моєї кандидатської, а потім і докторської дисертації. До слова, 1995-го, коли я вже працював в Тернополі, таку ж методику діагностики гіпоксії запропонували данські науковці, але зробили це на чотири роки пізніше.

— Скільки років прожили в Харкові?

— 8 років і мої спогади про це місто дуже теплі. Так, було нелегко. Пригадую, якось три доби не виходив з лікарні через великий масив роботи. Провів 27 нар-

ною було вже двійко дітей. Після інтернатури та успішного захисту кандидатської дисертації адміністрація лікарні запропонувала мені залишитися працювати в Харкові й допомогла вирішити питання з пропискою (в СРСР, нагадаю, діяв так званий інститут прописки). Отримав кімнату у сімейному гуртожитку.

— Пам'ятаєте найщасливіші дні свого життя в Харкові?

— Вони пов'язані з приїздом сім'ї. Перші два роки дружина з дітьми залишалися в рідному селі на Тернопільщині, і це було найважче — не бачити рідних щодня. Забрав їх до Харкова, щойно з'явилася така можливість. Доки не надали гуртожиток, винаймали тісеньку кімнату в одному з двоповерхових дерев'яних бараків, побудованих в часи громадянської війни в центрі міста. Господиня була людиною доброю. В суботу, коли садочок не працював, трирічний син і п'я-

тирічна донька залишалися вдома під її опікою. Її єдиний син за вчинене вбивство закримів за ґрати й на прохання старенької, яка не знала грамоти, я писав йому листи до в'язниці.

Дружина Марія Юліанівна, яка закінчила ТНМУ (на той час — інститут), до переїзду до Харкова працювала в Монастирській районній лікарні лікаркою-фізіотерапевтом. У центральній районній лікарні Московського району Харкова фізіотерапевтичного відділення не було, тому дружині запропонували посаду невропатолога. Я працював анестезіологом і на півставки — хірургом.

— Який випадок з лікарської практики особливо запам'ятався?

— Одного разу до лікарні привезли молодого чоловіка. Родичі розповіли, що, посварившись з дружиною, він пішов у гараж, а щоб не змерзнути — увімкнув двигун автомобіля. Знайшов його на третю добу в стані глибокої коми й гадали, що — все... Інтенсивна терапія зі способом охолодження мозку тривала 30 годин і вранці я побачив слабеньку реакцію зіниць пацієнта на світло. Вийшов до родичів: «Є надія, що житиме». Минуло два тижні й одного ранку на порозі відділення зустрічаю молоду пару. «Добрий день, ви мене впізнаєте? Я той хворий, про яко-

Володимир ГНАТІВ дорогою до дачі (Харківська область, 1989 р.)

лення киснем літрових балонів високого тиску, апарат для проведення закритого масажу серця ногою з одночасним проведенням дефібриляції.

вий будинок з просторими палатами — колишня земська лікарня, побудована 1900 року. Через токсикологічне відділення

го говорили, що в нього немає шансів на життя. Дякую, що врятували», — мовив чоловік. Ніщо так не тримає в нашій нелегкій професії, як те, що ти комусь допоміг.

1990 року я продовжив трудову діяльність на посаді заступника головного лікаря центральної районної лікарні Дзержинського (зараз — Шевченківського) району. А ще через рік отримав запрошення тодішнього завідувача кафедри, а пізніше — ректора ТДМУ, професора Л.Я. Ковальчука обійняти посаду завідувача курсу анестезіології (нині — це кафедра анестезіології та інтенсивної терапії ТНМУ). Ми познайомилися з ним 1984 року. Як анестезіолог, я був залучений до операції, яку в Монастирській районній лікарні проводив Леонід Якимович, на той час — головний хірург обласного управління охорони здоров'я. **(Продовження на стор. 8)**

ПРОФЕСОР ВОЛОДИМИР ГНАТІВ: «ЖОДЕН ХІРУРГ НЕ МОЖЕ ПРАЦЮВАТИ БЕЗ АНЕСТЕЗІОЛОГА»

(Закінчення. Поч. на стор. 6-7)

Визріло рішення повертатися на Тернопільщину. На той час донька та син уже ходили до школи. В радянському Харкові була лише одна українська школа й містилася вона на іншому кінці міста, ми ж з дружиною хотіли, щоб у дітей була можливість навчатися рідною мовою. Вдома, звичайно, розмовляли українською, через що дехто вважав мене «ярим націоналістом». Розповім ще про такий епізод. Як анестезіолог, я забезпечував наркоз під час багатогодинних нейрохірургічних операцій. І коли в Харківському медуніверситеті відкрили кафедру нейрохірургії, мені запропонували взяти участь у конкурсі на заміщення вакантної посади. Результат співбесіди з ректором був позитивним. Натомість із секретарем парторганізації університету розмови не вийшло. Він запитав, як я ставлюся до інших політичних партій, що почали з'являтися в СРСР 1987-1988 років. Я відповів, що, як лікар, підтримую партію зелених, бо вона виступає за пріоритет екології над економікою, політикою та ідеологією. Обличчя секретаря парторганізації побігало, очі налилися кров'ю: «Таким комуністам не місце в нашій університеті». Те ж саме він заявив і на засіданні вченої ради. Я не змовчав, зазначивши, що не маю найменшого бажання тут працювати. Та життя — непередбачуване. Минуло 20 років й одного дня мені зателефонували, щоб запросити взяти участь у засіданні вченої ради Харківського національного медичного університету. П'ять років тому мене обрали до складу спеціалізованої вченої ради ХНМУ із захисту дисертацій зі спеціальностей «анестезіологія та інтенсивна терапія», що стало початком нового етапу наукової співпраці з харківськими колегами. До слова, захист дисертацій на здобуття наукового ступеня у ХНМУ відбувається українською мовою. І сам Харків змінився. Це розумієш, прогулюючись його вулицями, спілкуючись з людьми. Запам'яталося побачене на щорічному заході з нагоди 205-річчя від дня народження Тараса Шевченка. Люди, які зібралися перед пам'ятником Великому Кобзарю на головній вулиці міста — Сумській, тримали прапори України, Євросоюзу, Харкова. І сам монумент огорнули синьо-жовтим прапором. Звучали вірші Шевченка, пісні на слова Кобзаря. Це було дуже зворушливо.

З 1992 року працюю в нашому університеті. Хочу окремо сказати про доцента Миколу Дмитровича Беха, видатного гуманіста, науковця й дуже порядну людину. Кілька років ми працювали на одній кафедрі. На день Святого Миколая він дарував студентам книги зі своєї

бібліотеки. Після його смерті ми з вдовою покійного — Валентиною Василівною передали його книгозбірню у фонд університетської бібліотеки.

— Ваш стаж роботи лікарем-анестезіологом — 42 роки й на вашому рахунку сотні врятованих життів. Стаж педагогічної роботи у вищому навчальному закладі — ТНМУ ім. І.Я. Горбачевського — 27 років. Після захисту дисертації «Системний і регіональний кисневий баланс та періопераційна інтенсивна терапія при ускладнених формах виразкової хвороби шлунка та дванадцятипалої кишки (клініко-експериментальне дослідження)» на здобуття наукового ступеня доктора медичних наук з 2008 року ви працювали на посаді професора кафедри хірургії з урологією та анестезіологією № 1. З 2014 року — професор кафедри анестезіології та реаніматології. З 2017 року — завідувач кафедри анестезіології та інтенсивної терапії. Як вдається успішно поєднувати плідну творчу працю науковця, лікаря, педагога?

— Це моя робота, і, мабуть, моє призначення. Чесно кажучи, ніколи не планував займатися наукою, моя мета була стати висококваліфікованим лікарем, бо немає нічого важливішого за життя людини. Але без рідного університету, викладацької та наукової діяльності нині не уявляю свого життя. Професійними знаннями й досвідом ділюся зі студентами, інтернами-анестезіологами та

Володимир ГНАТІВ з онуком Сашком (2005 р.)

курсантами, лікарями сімейної медицини, працюю в університетській лікарні. Тішить, що лікарня оновлюється і зовні, і всередині, з'являється найсучасніше медичне обладнання. Зокрема, за сприяння ректора ТНМУ, професора М.М. Корди лікарня

придбала апарат для дослідження газів крові і електролітів. Портативний, невеличкий, але надзвичайно універсальний, він дає змогу швидко визначити кисневий баланс організму при будь-якому захворюванні. Колись для такого аналізу потрібна була ртуть і півтори години часу. Нині ж його роблять за дві хвилини й без ртуті.

ПРО ДОСКОНАЛУ ФОРМУЛУ ЩАСТЯ

— Кажуть, що за спиною успішного чоловіка стоїть розумна та гарна жінка. Як ви познайомилися зі своєю дружиною?

— Після 3 курсу ТНМУ (на той час — інституту) Марія проходила виробничу практику в Монастирській ЦРЛ, де я працював лікарем-анестезіологом. Якось із сусіднього села, звідки Марія родом, привезли хворого з отруєнням ацетоном. Я зробив усе, щоб не виникло ускладнень і хворий одужав. Можливо, саме тому моя майбутня дружина й звернула на мене увагу. Якось попросила мене її сфотографувати, але знімки

Володимир ГНАТІВ з групою студентів і доцентом Миколою БЕХОМ (1999 р.)

Юліанівна — лікарка-фізіотерапевт вищої категорії, завідувачка фізіотерапевтичним відділенням обласної комунальної клінічної психоневрологічної лікарні. А вдома кохана й любляча дружина, прекрасна мама й чудова господиня. Гарні ро-

Володимир ГНАТІВ з батьком Володимиром Іларіоновичем (2000 р.)

дини створили також наші діти. Донька Ольга з відзнакою закінчила ТНМУ ім. І.Я. Горбачевського й бакалаврат, нині працює за фахом за кордоном. Удвох з чоловіком виховують сина Олександра. В свої 14 років він досконало знає математику, вміє самостійно зібрати комп'ютер.

Мій син Юрій Володимирович — лікар-анестезіолог клінічної лікарні «Феофанія». Мешкає з сім'єю в Києві. Його дружина теж лікар, донька Вікторія навчається в третьому класі. Коли місяць тому був у Києві, внучка запросила мене до школи — розповісти однокласникам, як правильно надавати невідкладну медичну допомогу. 8-9 річні діти слухали дуже уважно й ставили багато запитань.

— Чи є у вас, окрім роботи, ще якісь захоплення?

— Так, книги. Дуже люблю творити Івана Франка. Унікальний талант! У нього, зокрема, є геніальна стаття «Що таке поступ?», в якій за 14 років до більшовицького перевороту письменник пророко передбачив ті жахіття, які діялися з нами протягом ХХ століття. Він також писав, що, здобувши владу, робітничий лідер стає лютішим за найгіршо-

го деспота, тирана й що так чи інакше тирані загинуть, але багато часу знадобиться країні, щоб повернутися до цивілізованого шляху розвитку. Сподіваюся, всі твори Івана Франка з часом будуть перекладені англійською та іншими мовами, щоб світ оцінив велич і глибину його таланту.

З роками також заново відкриваю для себе творчість Льва Толстого. Пригадуєте його «формулу щастя»? На першому місці — помірна фізична робота, на другому — єднання з природою, на третьому — сім'я та родина, на четвертому спілкування з друзями і на п'ятому — здоров'я й безболісна смерть. Як на мене, досконала формула. На дозвіллі дуже люблю копати, садити, пересаджувати, словом, обробляти землю. Також столарюю. Працюючи лікарем у Харкові, на виділеній дачній ділянці збудував для родини невеликий будинок. Ділянка була далеко за містом: 45 хвилин їхали до неї

електричкою, потім — пів години автобусом, а далі ще чотири кілометри пішки через поле, через ліс. Доки будував — чимало кілограмів лише самого цементу на плечач переніс. Це був перший будинок, який звів власноруч. Другий — неподалік Тернополя. Почав його будувати 20 років тому: заклав міцний фундамент, звів стіни, дах, поштукатурив ззовні й зсередини. Біля хати — альтанка. Маю кілька невеликих верстатів для обробки деревини, тож половину меблів сам зробив. Посадив і плекаю сад. Маю яблуню, на якій одразу сім сортів яблук росте. Черешні — червоні й білі, половина ягід дозріває в кінці травня, половина — на початку липня. Міцна сім'я, улюблена робота, дім, де комфортно й затишно... Напевно, це і є справжнє щастя...

— Плине ріка часу. У квітні ви, Володимире Володимировичу, відзначили 65-річний ювілей. Нехай життєвий досвід і мудрість збагачують вас невичерпною енергією для подальшої плідної праці. Дякую за цікаву розмову.

Лідія ХМІЛЯР

ПЕРВИННІ ІМУНОДЕФІЦИТИ – ШЛЯХ У ДОРΟΣЛЕ ЖИТТЯ

Кафедра дитячих хвороб з дитячою хірургією ТНМУ долучилася до організації та проведення наукового симпозиуму з міжнародною участю «Первинні імунodefіцити – шлях у доросле життя» в рамках Центрально-Східноєвропейської програми «J-Project», який був ініційований Національною медичною академією післядипломної освіти імені П.Шупика, Всеукраїнською асоціацією дитячої імунології. Захід відбувся у Тернополі, взяли участь майже 300 учасників, серед яких провідні дитячі та дорослі імунологи з різних регіонів України (понад 100 осіб), провідні імунологи Польщі, Греції, Білорусі, лікарі-первинної ланки (лікарі-педіатри, лікарі загальної практики), лікарі-спеціалісти з Тернополя, представники пацієнтської організації «Рідкісні імунні захворювання».

«J-Project» (Join Project) започаткував 2004 року професор з Угорщини Лазло Мароді. Його основною метою було покращення діагностики первинних імунodefіцитів (ПІД) у країнах Центральної та Східної Європи. Нині «J-Project» об'єднує 29 країн цього регіону. Щороку в Будапешті відбувається засідання керівного складу проекту, на яких підбивають підсумки роботи за рік та окреслюють перспективи на майбутнє. Основними засадами «J-Project» є покращення освіти сту-

Людмила ЧЕРНИШОВА, голова Всеукраїнської асоціації дитячої імунології, професорка (Київ), Ігор ГОСПОДАРСЬКИЙ, професор ТНМУ

діагноз робить можливим проведення патогенетично обґрунтованого лікування й дає можливість хворим зберігати високу якість життя протягом багатьох років. Основна роль у ранньому виявленні ПІД належить первинній ланці надання медичної допомоги, адже провідним у підозрі на ПІД є дані анамнезу. Підтвердити діагноз можна під час спеціального обстеження з використанням імунологічних, генетичних і молекулярних методів аналізу. Через не своєчасне скерування до дитячого імунолога непоодинокі випадки пізньої діагностики – в підлітковому віці зі сформованими незворотними змінами в органах, а також випадки діагностики на автопсії. Тому важливим аспектом «J-Project» є підвищення обізнаності лікарів первинної ланки.

З вітальним словом до учасників конференції звернувся начальник управління охорони здоров'я Тернопільської ОДА Володимир Богайчук. Від імені ректора ТНМУ професора Михайла Корди до учасників конференції звернувся завідувач кафедри клінічної імунології, алергології та догляду за хворими, професор Ігор Господарський, який побажав учасникам конференції плідної праці.

З доповіддю «Становлення діагностики ПІД в Україні. J-Project в Україні та світі» виступила фундаторка дитячої імунології в Україні, голова Всеукраїнської асоціації дитячої імунології, професорка Людмила Чернишова (Київ). Вона наголосила на ролі проекту в діагностиці ПІД у країнах Центральної та Східної Європи та в Україні. Було висловлено подяку професорові Лазло Мароді за підтримку проекту в Україні. З 2012 року створено Всеукраїнський реєстр ПІД, який щороку поповнюється новими нозологіями. Були окреслені подальші цілі розвитку проекту в Україні.

Завідувачка кафедри дитячих хвороб з дитячою хірургією ТНМУ, професорка Оксана Боярчук представила доповідь «Первинні імунodefіцити в Тернопільській області». Вона поділилася результатами імплементації проекту поєднання навчання лікарів, підвищення настороженості населення з інфраструктурою діагностики первинних імунodefіцитів на Тернопіллі, який отримав грантову підтримку в Jeffrey Modell Foundation. За даними реєстру 2019 року, в нашій області зареєстровано 38 дітей з ПІД, серед

яких переважають комбіновані ІД із синдромальними рисами: Ніймеген синдром – 7 пацієнтів, синдром Ді-Джорджі – 7 пацієнтів, атасія-телеангіектазія – 5 пацієнтів. З дефектами антитілоутворення зареєстровано 7 пацієнтів, дефектами фагоцитозу – 3 пацієнтів. Серед дітей з ПІД на Тернопільщині є випадки, які єдині в Україні та навіть поодинокі в світі. Були окреслені проблеми діагностики ПІД у регіоні та шляхи їх подолання.

Майстер-клас з діагностики первинних імунodefіцитів «Кого скерувати до імунолога?» провели доцентка кафедри дитячих інфекційних хвороб та дитячої імунології НМАПО, докторка медичних наук Анастасія Бондаренко та дитячий імунолог Західноукраїнського спеціалізованого дитячого медичного центру (Львів) Ігор Савчак.

Завідувачка кафедри дитячих інфекційних хвороб та дитячої імунології НМАПО, професорка Алла Волоха виступила з доповідями «Дефіцити антитіло утворення» та «Сучасні підходи до лікування гіпогаммаглобулінемій». Вона представила критерії клінічної та лабораторної діагностики дефіцитів антитілоутворення, які є найбільшою групою усіх ПІД. Особливу увагу приділила підходам до лікування гіпогаммаглобулінемій з використанням замісної терапії імуноглобулінами як для внутрішньовенного, так і підшкірного введення, а також покажи для антибактеріальної терапії з лікувальною та профілактичною метою.

Завідувачка кафедри клінічної імунології та алергології Львівського національного медичного університету імені Д.Галицького, професорка Валентина Чоп'як представила доповідь «Структура дорослої імунологічної служби в Україні». Одним із завдань цього наукового симпозиуму було розробити шлях передачі дитячого населення до дорослих імунологів. Завдяки спільним зусиллям лікарів-імунологів та ГО «Рідкісні імунні захворювання» уперше вдалося домогтися державних закупівель імуноглобулінів для дорослих. Щороку з покращенням діагностики ПІД зростає й частка дорослих з ПІД, які потребують замісної терапії.

Професорка кафедри імунології Дитячого інституту здоров'я Ева Бернатовська (Варшава, Польща) представила особливості дисемінованої БЦЖ-інфекції в пацієнтів з

тяжким комбінованим імунodefіцитом у Центральній та Східній Європі.

Провідна наукова співробітниця наукового відділу Республіканського центру дитячої онкології, гематології та імунології Республіки Білорусь Світлана Шарапова (Мінськ) виступила з доповіддю «Тяжкий комбінований імунodefіцит, зумовлений мутаціями в генах RAG1/RAG2: молекулярно-генетичні характеристики в слов'янській популяції». Були представлені цікаві дані поширення цієї мутації у населення, що проживає вздовж русла річки Вісла, та в інших популяціях слов'ян.

Професорка кафедри імунології Дитячого інституту здоров'я, керівник клініки імунології в інституті «Pomnik-Centrum Zdrowia Dziecka» Малгожата Пац (Варшава, Польща) представила результати спільної роботи з німецькими колегами скринінгу новонароджених на тяжкий комбінований імунodefіцит (ТКІД) у Польщі. Скринінг новонароджених на ТКІД запроваджений нині в усіх штатах США, деяких країнах Європи. В Польщі ці методики апробовано у деяких регіонах.

З доповіддю «Реєстр донорів кісткового мозку» виступив лікар-стоматолог, керівник Благодійного фонду «Український реєстр донорів кісткового мозку» Роман Куць (Тернопіль). Саме випускник ТНМУ є ініціатором та організатором ство-

Оксана БОЯРЧУК, завідувачка кафедри дитячих хвороб з дитячою хірургією ТНМУ, професорка

рення реєстру донорів кісткового мозку в Україні. Такі реєстри дають змогу проводити трансплантації кісткового мозку від неродинних донорів і рятувати життя дітям та дорослим зі складними онкогематологічними захворюваннями й тяжкими первинними імунodefіцитами. Наразі в Українському реєстрі донорів понад 500 донорів і їхня кількість зростає з кожним днем. Прозвучали й інші виступи.

Водночас відбулася освітня секція для пацієнтів та з'їзд регіональних представників ГО «Рідкісні імунні захворювання».

Заступниця голови ГО «РІЗ» Оксана Стрельникова розповіла про основні досягнення за 2018 рік. Саме завдяки великим зусиллям організації у співпраці з дитячими та дорослими імунологами вдалося домогтися державних закупівель імуноглобулінів для дорослого населення.

Були презентовані книжки для

пацієнтів з ПІД «Наша імунна система» та «Казка про Зебру», які побачили світ в «Укрмедкнизі» за підтримки ТНМУ.

Наступного дня Александр Литвінов (Відень, Австрія) провів майстер-клас «Практичні питання введення підшкірного імуноглобуліну. Рапід-пуш». Відтак деякі науковці виступили з доповідями.

Під час двох робочих днів учасникам було запропоновано теоретичну частину заходу поєднати з вдосконаленням власних практичних навичок, зокрема, проведення діагностики та лікування медикаментозної алергії та анафілаксії.

З 2012 року в Україні офіційно започатковано процес стандартизації медичної допомоги на засадах доказової медицини з урахуванням найкращих світових практик і видано декілька документів, які регламентують цей процес та обов'язкові до виконання усіма лікарями. Зокрема, це наказ Міністерства охорони здоров'я України 30 грудня 2015 року № 916 «Уніфікований клінічний протокол екстреної, первинної, вторинної (спеціалізованої) та третинної (високоспеціалізованої) медичної допомоги. Медикаментозна алергія, включаючи анафілаксію», та Наказ МОЗ України від 04.01.2018 № 13 «Про деякі питання застосування українського варіанту Міжнародної класифікації первинної медичної допомоги (ICPC-2-E)», які дещо видозмінюють філософію колишньої української медицини та вимагають від сучасного лікаря знань світового рівня, що можливе лише за умови безперервного навчання. Саме тому в рамках наукового симпозиуму учасникам було запропоновано вдосконалити свої практичні навички в наданні екстреної допомоги. Силами інструкторів центру стимуляційного навчання ТНМУ та на його базі 56 сімейних лікарів загальної практики, дільничних педіатрів, дитячих імунологів практично відпрацювали клінічний протокол ведення пацієнтів з медикаментозною алергією на засадах доказової медицини з урахуванням найкращих світових практик. Симуляційний тренінг провели у позаробочий час на добровільних засадах сертифіковані інструктори цього центру. Кошти, отримані під час тренінгу, скеровані на потреби онкохворих колег.

Усі учасники були вражені сучасним оснащенням центру, багатогранністю навчальних можливостей та фаховістю викладачів. Вони висловили їм щире подяку за отримані знання й навички з екстреної допомоги та запрошували для проведення таких тренінгів у свої лікувальні заклади.

У рамках наукового симпозиуму відбувся благодійний забіг «Лікарі проти раку», який активно підтримали учасники симпозиуму. Зібрані кошти були передані на підтримку колег-імунологів та голові пацієнтської організації.

Цікаву програму підготували студенти ТНМУ під керівництвом Тетяни Іваніцької для учасників симпозиуму. Вони розповіли про визначні історичні та культурні пам'ятки Тернополя. Студент з Польщі Хуберт Мікоша зачарував учасників своїм співом. Під час дефіле учасниці «Студміс ТНМУ» продемонстрували борщівську вишиванку з колекції Віри Матковської.

Наприкінці конференції її учасники мали можливість під час екскурсії ознайомитися з визначними пам'ятками Тернополя.

**Матеріал підготувала
кафедра дитячих хвороб
з дитячою хірургією ТНМУ**

Ева БЕРНАТОВСЬКА, професорка кафедри імунології Дитячого інституту здоров'я (Варшава, Польща)

дентів та фахівців щодо ПІД, підвищення настороженості населення, забезпечення безкоштовною діагностикою ПІД, у тому числі генетичною, створення реєстру пацієнтів з ПІД, доступність замісної терапії імуноглобулінами та трансплантації гемопоетичних стовбурових клітин.

Україна є одним з найактивніших учасників «J-Project» з 2004 року. Щороку симпозиуми в рамках цієї програми відбуваються в різних містах нашої країни. Завдяки проекту кількість ПІД в Україні за останні роки зросла в кілька разів. Незважаючи на значне покращення діагностики ПІД останніми роками, більша частка цих захворювань залишається недодіагностованою. Доволі низька поширеність ПІД у популяції, патогенетична різноманітність і відсутність спеціальних клінічних маркерів у більшості випадків суттєво утруднює їхню діагностику. ПІД – це тяжкі захворювання, але своєчасно встановлений

ОЛЬГА КУБАНТ: «МАЙБУТНЄ ПЕРВИННОЇ ЛАНКИ – ЗА СІМЕЙНОЮ МЕДИЦИНОЮ»

Ольга Кубант очолила центр ПМСД, здолавши всі щаблі педіатричної практики, спробувала себе й у ролі організатора охорони здоров'я, а нині успішно поєднує обов'язки лікарки сімейної медицини з управлінськими функціями. Нині вона – головна лікарка КНП «Зборівський районний центр первинної медико-санітарної допомоги» Зборівської районної ради.

– З чого розпочалася ваша лікарська практика?

– З педіатричної дільниці. Працювала на різних посадах: дільничним педіатром, у педіатричному відділенні районної лікарні, дитячій консультації. А згодом очолила відділ охорони здоров'я Зборівської райдержадміністрації. Коли мені запропонували цю посаду, не одразу зголосилася, бо добре знала всі проблеми нашої медицини. Але людиною часто рухає якась невідома потреба творення нового, бажання щось змінювати на краще, от я і вирішила спробувати власні сили. Крім того, в мене вже був чималий досвід роботи на «первинці», а це – неабияка школа життя. Зрозуміло, нова посада вимагала концентрації всіх знань і вмінь як медика, організатора і навіть менеджера. Але коли докладені зусилля дають хоча б невеликий результат, це є гарним стимулом для руху вперед. Тож уже 2011-го мені вдалося змінити підпорядкування сільських закладів охорони здоров'я району.

У ті часи ФАПі й амбулаторії району перебували на балансі сільських рад, які, як відомо, не надто переймалися справами медицини. Керівництво районної адміністрації та районної ради, прислухавшись до моєї думки, посприяло поступовому реформуванню первинної ланки в районі. Спочатку створили централізовану бухгалтерію при відділі охорони здоров'я, попрацювали з казначейською службою, схвалили наші інновації й фінансове управління, а згодом депутати одностайно проголосували за те, аби ФАПі й амбулаторії стали структурними підрозділами відділу

охорони здоров'я районної державної адміністрації. Тож у січні 2011 року ми були першим з 17 районів області, кому це вдалося. Таке зрушення стало своєрідним стартовим майданчиком для створення згодом центрів первинної медико-санітарної допомоги.

Тоді відділ охорони здоров'я не мав достатніх повноважень, аби вирішувати кардинальні питання мережі первинної ланки. А от статус центру ПМСД давав змогу покращувати матеріально-

технічну базу, проводити ремонт у приміщеннях, самостійно добирати кадри, налаштовувати лікувальний процес, розв'язувати інші важливі проблеми. Та й мене вже не особливо приваблювала роль чиновника – хотіла повернутися до лікарської практики. Тож коли в області почали створювати центри ПМСД, ми активно долучилися до цього процесу й у квітні 2014-го при Зборівській районній раді розпочав свою діяльність районний центр первинної медико-санітарної допомоги, який згодом набув юридичного статусу, а мені запропонували його очолити на контрактних умовах.

– Донині точаться дискусії навколо питання необхідності педіатра в амбулаторії сімейної медицини. Такі спеціалісти на первинній ланці зараз потрібні чи з цими обов'язками цілком впоряється сімейний лікар?

– На мою думку, на кожній

дільниці ми повинні зберегти посаду такого фахівця. Педіатри вивчають спеціальність у виші впродовж кількох років, а ми хочемо за кілька місяців навчити цьому «сімейників»? У сімейній медицині педіатри виконують ще й функцію неонатологів, здійснюючи патронажний супровід дітей першого року життя. Можна перераховувати й багато інших обов'язків педіатра, з якими нелегко впоратися сімейному лікарю, отож переконана: якісну медичну допомогу дітям може надати лише цей фахівець.

– Чи підтримують органи місцевого самоврядування цей сектор? Які проблеми заважають вам втілити реформи на первинній ланці?

– На державному рівні має бути змінено багато законодавчих актів, починаючи зі ст. 49 Конституції України, яка гарантує безоплатне надання медичної допомоги. Правові норми мусять чітко відповідати на питання, які медичні послуги забезпечує держава, а також реально оцінити вартість кожної з них тощо.

Щодо наших регіональних проблем, то, приміром, центр ПМСД розташований у колишньому приміщенні відділу охорони здоров'я, в будівлі Зборівської районної ради. В інших містах ЦПМСД відкрили в лікувально-профілактичних закладах, що зручно і лікарям, і пацієнтам. Не раз зверталися до районної влади з проханням допомогти з приміщенням, але, як мовиться, віз і нині там. Найприкріше, що в одному кабінеті приймають чотири сімейні лікарі й, відповідно, стільки ж медсестер. Звісно, це створює багато незручностей. Первинна ланка, незважаючи на чітке розмежування, все-таки має бути розміщена поруч з вторинною, що значно скоротить маршрут пацієнта.

У нашому районі з 41 тисячі мешканців наразі створено два центри ПМСД у Зборові, які обслуговують мешканців двох ОТГ, і центр ПМСД Залозецької селищної ради. Зокрема, КНП «Зборівський районний центр первинної медико-санітарної

допомоги» Зборівської районної ради об'єднує 10 амбулаторій сімейної медицини, три ФАПі, кожен з яких обслуговує понад 1 тисяч мешканців, і 54 ФП. Це велика мережа, хоча 2011 року вона була ще більшою – 71 ФАП, тому ми дещо їх укрупнили, а на базі двох ФАПів відкрили дві амбулаторії. Утримувати заклади первинної ланки нині непросто, тим більше, що наш район – сільськогосподарський та не може похвалитися високими показниками економічного зростання, від яких, власне, залежить і розвиток сімейної медицини.

На жаль, керівництво громад досі не розуміє того, що вони відповідальні за медичну галузь на підпорядкованій їм території й повинні звітувати людям, які їх обирали. Ініціатива про створення ФАПів та амбулаторій іде від центру ПМСД, а мало б бути навпаки. Скажімо, в одній з громад я попросила керівництво закупити нову комп'ютерну техніку для сімейних лікарів, і вони погодилися, а в іншій неохоче йдуть назустріч.

Минулий рік був важкий ще й через оптимізацію медичних закладів, що обумовлює скорочення працівників. Звісно, такий процес завжди болісний. Приміром, довелося скоротити посади стоматологів, оскільки первинна ланка не передбачає цих фахівців. Зменшили штат і на ФАПіх, зокрема, скоротили посади молодших медсестер. Також за територіальним принципом об'єднуємо ті ФАПі, які місцеві громади неспроможні утримувати. Двічі на тиждень у такі заклади виїжджає сімейний лікар і надає допомогу хворим.

Великою підмогою для нас стала участь у спільному проекті Європейського Союзу та Програми розвитку ООН «Місцевий розвиток, орієнтований на громаду»: ми отримали можливість поліпшити матеріально-технічну базу сільських медичних закладів, зокрема, провели капітальний ремонт однієї амбулаторії та двох ФАПів. До цього проекту долучилася й місцева влада, профінансувавши 10% загального кошту-

рису. Звісно, ремонту потребують й інші заклади «первинки», тож сподіваємося, що нам вдасться знайти для цього кошти.

– Тернопільщина – одна з небагатьох областей України, де доволі високий рівень загального укомплектування «первинки» кадрами. Та чи вистачає лікарів у глибинці?

– Не вистачає – даються взнаки й неадекватна оплата праці, й зниження престижу професії, й незадовільний рівень мотиваційного заохочення студентства в медичних вишах. Якщо в районному центрі немає подібних проблем, то у віддалених селах кадровий голод відчувається. Цього року я прийняла двох спеціалістів, які здобували освіту за державний кошт. Логічно було б, аби разом зі скеруванням на роботу вони отримали й відомче житло.

Програма місцевих стимулів у нас, на жаль, не діє, її ніхто навіть не приймав. Отож проблема не стільки в кадрах, скільки у соціальній необлаштованості тих молодих фахівців, які могли б у нас працювати. Винаймати житло потрібно за власний кошт, з мінімальною зарплатні, діставатися до села з райцентру автобусом, який ходить зрідка, бо це приватний маршрут, про службовий, а тим більше – власний автотранспорт й годі мовити.

З часу створення центру ПМСД у наших ФАПіх та амбулаторіях проходило інтернатуру чимало молодих фахівців, але жоден з них не залишився. Як можна переконати лікаря працювати в селі? Лише впровадженням місцевих стимулів. Але і держава, і МОЗ мають подбати про умови праці та побуту, щоб випускник не сприймав роботу у сільській амбулаторії як покарання, а навпаки – хотів туди потрапити. Для цього необхідні належне матеріально-технічне забезпечення медичного закладу, санітарний транспорт, гідна зарплатня, «підйомні» для тих, хто обрав роботу в «глибинці».

– На чому ставите наголос, розвиваючи центр первинної медико-санітарної допомоги?

– Намагаємося донести до кожного мешканця, що майбутнє первинної ланки – за сімейною медициною. Потрібно сформувати повагу до сімейного лікаря як до основної фігури в системі охорони здоров'я – нині це наш головний пріоритет.

Лариса ЛУКАЩУК

СТЕНТУВАННЯ – СЕРЦЮ ДОПОМОГА

Завдяки державній програмі «Рятуємо серця України» пацієнти, які потребують невідкладного стентування серця, матимуть змогу оперуватися безкоштовно. Такі операції проводять і в університетській лікарні.

За роз'ясненнями Міністерства охорони здоров'я, безкоштовна допомога надається в екстрених випадках, коли пацієнта доправляє до лікувального закладу «швидка». Необхідні витратні матеріали та медикаменти, які вже закуплені за програмою боротьби із серцево-судинними захворюваннями, передбачено використовувати для лікування пацієнтів з гострим коронарним синдромом і стійкою елевацією сегмента ST.

Зазначимо, що за останні 25 років серцево-судинні захворювання серед мешканців Тернопільщини зросли втричі. Велика частка серед них – гострі інфаркти міокарда. Причиною інфаркту стає порушення кровообігу у коронарних артеріях – судинах, які живлять серце киснем. Через утворення тромбів або атеросклеротичних бляшок у цих судинах м'язи серця перестають отримувати насичену киснем кров, як наслідок – клітини м'яза починають відмирати. Через це порушується робота одного з головних органів у тілі людини.

Тож головне завдання кардіолога за таких обставин – відновити нормальний кровообіг у

коронарних артеріях. Тобто позбутися тромбу чи атеросклеротичної бляшки. Раніше одним з найпоширеніших способів зробити це був тромболізис – введення спеціального препарату, який розчиняє кров'яний згусток. Цей засіб не завжди є ефективним, а також має серйозні побічні ефекти та іноді викликає ускладнення – внутрішні кровотечі.

Альтернативний спосіб відновити перфузію міокарда (кровопостачання в зоні інфаркту) – встановити у коронарну артерію стент. Коронарний стент – це металевий каркас трубчастої форми, який підтримує просвіт артерії заданої форми та розміру. Через невеликий прокол,

який зазвичай роблять на нозі чи руці хворого, стент через судини вводять до заткненої тромбом чи бляшкою коронарної артерії. В потрібній ділянці стент розширюється та залишається у судині, зберігаючи просвіт достатнім для нормального кровообігу.

– Чим більше часу минає, тим більше міокарду гине, – пояснює в.о. завідувача відділення інтервенційної радіології Богдан Маслій. – Якщо пацієнт звернеться за годину й ми швидко встигнемо простентувати судину, може навіть рубця не бути.

Богдан Маслій пояснює, що стентування допомагає відновити кровообіг і нормальну роботу серця. Після хірургічного втру-

чання стент у хворого залишається на все життя.

Якщо ж у пацієнта в коронарних артеріях утворюється кілька тромбів, то тоді одного стентування замало. У такому випадку проводять операцію на відкритому серці. Таких хворих, зазначають медики, в області чимало.

– Зараз дуже проблемна ситуація в Україні, – каже лікар-кардіохірург Ігор Гуменний. – Операції на серці потребують майже 400 людей на рік. Ми цей обсяг не можемо охопити, бо служба лише налагоджується.

Якщо у вас з'являється біль у грудях, печія, задихка, ви швидко втомлюється та часто пітнієте – негайно підіть на обстеження до кардіолога. Це перші симптоми, які засвідчують, що з вашим серцем щось не так.

Мар'яна СУСІДКО

31 травня відзначила свій ювілейний день народження доцентка кафедри іноземних мов Ірина Антонівна ПРОКОП.

Колектив кафедри сердечно вітає вас з ювілеєм!

Бажаємо вам, шановна Ірино Антонівно, міцного здоров'я й натхнення, оптимізму й добробуту, душевного спокою й поваги, тепла й сонячного настрою, родинного благополуччя й затишку, любові й довгих років радісного й щасливого життя, яскравих вражень й веселкових емоцій!

Нехай у вашому житті завжди будуть квіти та сюрпризи, посмішки та хороші події, щастя та радість, удача та талант!

З днем народження сердечно вас вітаємо,
Щиро радості і щастя бажаємо,
І здоров'я щоб міцним було,
А життя, як маків цвіт, цвіло!
Щоб збувались мрії і бажання,
Не втрачались віра, сподівання,
Серце радість щедро полонила,

Бог давав і розуму,
і сили!
Хай у щасті й здоров'ї
проходять літа,
Хай голубкою білою мрія
зліта,
Хай Господь захистить від
печалі й нужди,
Нехай мир і любов будуть
в домі завжди!

Колектив кафедри іноземних мов ТНМУ

3 червня відзначила ювілейний день народження доцент кафедри загальної хімії фармацевтичного факультету ТНМУ, кандидат біологічних наук Лариса Олександрівна КРАВЧУК.

Вельмишановна

Ларисо Олександрівно!

Сердечно вітаємо Вас з ювілейним днем народження!

Після закінчення медичного училища, дев'ять років роботи медсестрою, закінчення біологічного факультету Чернівецького державного університету, 24-х років роботи викладачем Кременецького медичного училища у стінах Тернопільського національного медичного університету понад вісім років Ви успішно працюєте: спочатку асистенткою кафедри фармацевтичної хімії, асистенткою, старшою викладачкою, а останній рік – доценткою кафедри загальної хімії фармацевтичного факультету.

Колектив університету глибоко поважає й щиро шанує Вас як науковця, педагога та вихователя студентської молоді за

невтомну працю, високий професіоналізм, сумлінне виконання своїх службових і громадських обов'язків.

Заслугує на увагу Ваша громадська активність, зокрема, як члена науково-краєзнавчої студії «Терполяни», співавтора проекту «Значимість води у житті людини», а також волонтерська діяльність.

Ваша професійна й громадська діяльність відзначена почес-

ною грамотою Міністерства освіти і науки України, грамотами районного відділу охорони здоров'я, міської та обласної рад.

Ваші порядність, працелюбність, уважне ставлення до людей, прагнення робити добро заслуговують найвищої оцінки і є прикладом для наслідування новими поколіннями студентів, молодих лікарів, науковців і викладачів.

Бажаємо Вам, вельмишановна Ларисо Олександрівно, міцного здоров'я, невичерпного творчого натхнення, нових успіхів у Вашій благородній діяльності, добробуту, людського тепла, душевного спокою, родинного благополуччя й затишку, активного та щасливого довголіття.

Хай злагода буде, хай буде любов,

Хай тисячу раз повторяться знов

Хороші, святкові і пам'ятні дні,

Хай сонце всміхається Вам у житті!

Ректорат і профком ТНМУ імені І.Я. Горбачевського

СПІВПРАЦЯ

ВІДБУВСЯ СПІЛЬНИЙ КАНАДСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ КУРС «GLOBAL HEALTH»

На базі ННІ медсестринства нашого університету вдруге відбувся спільний канадсько-український курс «Global Health». Він ініційований у рамках співпраці ТНМУ та Університету Мак-Юена (Едмонтон, Канада).

У цій програмі взяли участь 11 студентів медсестринського факультету Університету Мак-Юена та 12 студентів ННІ медсестринства ТНМУ. Лідерами та розробниками курсу з канадського боку стали Елізабет Бургес-Пінто, RN, PhD, доцентка кафедри медсестринських наук, та Івон Шелест, RN, BScN, інструктор-методист кафедри медсестринських наук університету Мак-Юена. Від ТНМУ свої зусилля доклали Світлана Ястремська, директорка навчально-наукового інституту медсестринства, професорка Ганна Сатурська, завідувач кафедри соціальної медицини, організації та економіки охорони здоров'я з медичною статистикою, Юрій Петрашик, доцент цієї ж кафедри, професорка Оксана Боярчук, завідувачка кафедри дитячих хвороб з дитячою хірургією, професорка Лариса Федонюк, завідувачка кафедри медичної біології, Наталія Петренко, доцентка кафедри акушерства та гінекології №2, Наталія Галіяш, доцентка кафедри педіатрії №2, Лариса Мартинюк, доцентка кафедри невідкладної та екстреної медичної допомоги.

Метою курсу було ознайомлення студентів з проблемами глобалізації, які нерозривно пов'язані з проблемами здоров'я у світі, вивчення Sustainable Development Goals (Цілі сталого розвитку, офіційно відомі, як «Перетворення нашого світу: порядок денний у галузі сталого розвитку на період до 2030 року», які прийняла Генеральна Асамблея ООН 2015 року). Та

цього року особливу увагу приділили висвітленню проблем біженців та тимчасово переміщених людей. На жаль, проблема таких осіб існує в різних країнах світу. Україна протягом останніх років теж стикнулася з цією ж ситуацією. Програма роботи студентів була інтенсивною. Перед ними стояло завдання вивчити, провести наукове дослідження та оформити проекти за такими напрямками: висвітлення загальних проблем біженців і тимчасово переміщеного населення в Україні, Канаді та країнах Африки; вивчення проблем бі-

женців із Сирії; проблеми адаптації молоді з числа біженців у новому середовищі; пристосування переміщеного населення до способу харчування в нових умовах: проблеми та способи їх усунення.

Кожного дня студенти-учасники курсу мали практичні заняття та лекції, які допомагали їм краще зрозуміти, які глобальні проблеми існують у світі, впливаючи як на всіх мешканців, так і на переміщених зокрема.

Ганна Сатурська та Юрій Петрашик ознайомили студентів з альтернативними системами охорони здоров'я. Наталія Петренко

прочитала студентам лекції на тему «Проблеми перинатального здоров'я тимчасово переміщених осіб у світі та Україні (наприклад, табори для біженців)».

Івон Шелест і Наталія Галіяш організували спільне заняття, присвячене педіатричним (дитячим і підлітковим) проблемам в охороні здоров'я мігрантів, звертаючи увагу й на імунізацію. Були використані інтерактивні методики, що дало змогу студентам активно взяти участь в обговоренні й самостійно порушити низку проблем, пов'язаних з вакцинацією у світі.

Уже традиційною стала громадська акція «Дізнайтеся більше про гіпертонію», під час якої студенти вимірювали артеріальний тиск та анкетували тернополян, а також роз'яснювали їм важливість профілактичних заходів із запобігання та своєчасного виявлення артеріальної гіпертензії й роздавали інформаційні буклети.

Одне з практичних занять провели в Тернопільській обласній комунальній клінічній психоневрологічній лікарні. Студенти ознайомилися з особливістю надання психіатричної допомоги та реабілітації цієї групи пацієнтів, а також глибше вивчили особливості посттравматичного стресового розладу, який зараз особливо поширений серед учасників бойових дій та тимчасово переміщених осіб.

Особливе враження на студентів справило відвідання Тернопільського обласного спеціалізованого комунального дитячого будинку «Малюток». Майбутні канадські та українські медсестри підготували для дітей іграшки, книжечки, солодоші й фрукти у подарунок.

Не менш важливим завданням курсу стало також ознайомлення канадських студентів і викладачів з Україною, її культурними пам'ятками та звичаями. Для них організували екскурсію до Збарзького замку, анатомічного музею ТНМУ, Тернопільського обласного краєзнавчого музею та етногалереї «Спадок».

Здружитися канадійським та українським студентам допомогли такі цікаві заходи, як майстер-клас з латино-американських танців і спільне приготування вечері з ліпленням вареників. Канадці з Едмонта на добре зна-

ють українську кухню, адже там проживає велика українська діаспора. Та власноруч замисити тісто й зіптити вареника більшість з них спробували вперше. Всі старалися, налагодили командну роботу – тож ніхто не залишився голодним!

Завершального дня студентські групи представили результати роботи над своїми проектами. Продемонстрували відповідальний підхід до підготовки презентацій, а також чудову командну роботу, коли кожен учасник мав рівні можливості проявити себе.

Хочемо висловити вдячність канадським студентам за їх зацікавленість Україною та активну участь у роботі цього курсу. Вдячні українським та іноземним студентам ННІ медсестринства за активну участь і взаємодію з канадськими колегами під час виконання навчальних завдань та в неформальній обстановці. Високо оцінюємо зусилля канадських викладачів Елізабет Бургес-Пінто і Івон Шелест та викладачів ТНМУ Ганни Сатурської, Юрія Петрашика, Лариси Федонюк, Оксани Боярчук, Лариси Мартинюк, Наталії Галіяш, Наталії Петренко, які наполегливо впроваджували план розробки й проведення спільного українсько-канадського курсу в дію. Вдячність висловлюємо пані Ларисі Гайдук, директорці Українського центру ресурсів і розвитку, яка сприяла втіленню цього проекту. Наша вдячність ректору ТНМУ, професору Михайлові Корді та директорці ННІ медсестринства Світлані Ястремській за величезну ідейну й організаційну підтримку під час проведення цього курсу.

Наталія ГАЛІЯШ,
доцентка кафедри педіатрії №2

Канадці з Едмонта на добре зна-

